

Sett EØS-avtalen på dagsorden

Landsmøtet i Nei til EU konstaterer at EØS-avtalen har hatt gjennomgripende virkninger for det norske samfunnet. Avtalen fungerer dynamisk ved at den tar opp i seg stadig nye områder av EUs regelverk, noe Nei til EU har advart mot tidligere. Avtalen undergraver derfor flere forhold som for nei-sida er helt sentrale, og som lå til grunn da avtalen ble vedtatt av Stortinget høsten 1992.

EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994. I EØS er Norge knyttet til EUs fire grunnpillarer, fri bevegelse av kapital, arbeid, varer og tjenester. Handelsavtalen mellom Norge og EU, som til da hadde regulert handelen mellom partene, ble ikke sagt opp. Ved en eventuell framtidig oppsigelse av EØS-avtalen, som har et års gjensidig oppsigelsestid, vil den tidligere handelsavtalen på nytt bli gjort gjeldende.

I stortingsdebatten høsten 1992 ble det påpekt at EØS-avtalen ville gripe inn i styringen av samfunnet og begrense vår handlefrihet på en rekke viktige områder. Denne argumentasjonen ble imøtegått av EØS-avtalens tilhengere, samtidig som det ble pekt på at Norge kunne reservere seg mot enkeltdirektiv.

I ettertid ser vi at EØS-avtalen har ført til endringer av den norske ordningen med Vinmonopolet, hjemfallsrett og differensiert arbeidsgiveravgift. Stikk i strid med hva EØS-tilhengerne påstod under debatten i 1992. Offentlige innkjøpsordninger er endret i tråd med EØS-avtalen. Industrikonsesjonsloven måtte avvikles. Norge har godtatt olje- og gassdirektivet, noe som årlig, ifølge Dagens Næringsliv, har kostet det norske samfunnet milliardbeløp. Vi har fått en privatisering av teletjenester. Det kommende postdirektivet vil kreve omfattende endringer. Regjeringen har problemer med å få på plass et nytt industrikraftregime, noe som kan være helt avgjørende for å redde viktige norske industriarbeidsplasser.

EØS-avtalen er den mest omfattende som Norge noensinne har inngått. Innholdet i avtalen endres stadig ved at EU vedtar nye lover, som i neste omgang blir gjort gjeldende for EØS. Innføring av nye EØS-direktiver medfører et økende byråkrati. Overvåkingsorganet ESA og EFTA-domstolen overprøver stadig vekk politiske vedtak i Norge. Dette vil komme til å skje i all framtid så lenge vi er med i EØS.

Norske myndigheter har i liten grad brukt mulighetene som ligger i EØS-avtalen til å påvirke. Tilhengerne av EØS-avtalen, som tidligere fremholdt avtalens mulighet for å legge ned veto, advarer nå mot å bruke denne muligheten.

EØS-avtalen har nå virket i nærmere 15 år, og gitt oss mye erfaring med den. Avtalen er dynamisk og omfatter stadig en større del av samfunnslivet. Det burde være en selvfølge at søkelyset blir rettet mot EØS-avtalens konsekvenser for den norske samfunnsutviklingen. Det er et demokratisk underskudd at det norske folk aldri har fått muligheten til påvirkning i denne saken, verken ved stortingsvalg eller i en folkeavstemning. Derfor oppfordres politiske partier, fagbevegelse, landbrukets organisasjoner og andre til å starte debatten i forkant av stortingsvalget i 2009.